Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

8 юни 2017 година*

„Преюдициално запитване — Пространство на свобода, сигурност и правосъдие — Производство по несъстоятелност — Регламент (ЕО) № 1346/2000 — Членове 4 и 13 — Действия, увредили всички кредитори — Обстоятелства, при които съответното действие може да бъде оспорвано — Действие, което се урежда от закона на държава членка, различна от държавата на образуване на производството — Действие, което не може да бъде оспорвано на основание на този закон — Регламент (ЕО) № 593/2008 — Член 3, параграф 3 — Право, избрано от страните — Разположение на всички елементи, относими към съответната ситуация, в държавата на образуване на производството — Последици“

По дело C-54/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunale Ordinario di Venezia (Първоинстанционен съд, Венеция) с акт от 7 януари 2016 г., постъпил в Съда на 29 януари 2016 г., в рамките на производство по дело

Vinyls Italia SpA, в несъстоятелност,

срещу

Mediterranea di Navigazione SpA,

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: J. L. da Cruz Vilaça, председател на състава, M. Berger (докладчик), A. Borg Barthet, E. Levits и F. Biltgen, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: M. Aleksejev, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 1 декември 2016 г.,

като има предвид становищата, представени:

— за Vinyls Italia SpA, в несъстоятелност, от S. Girotto, F. Marrella и M. Pizzigati, avvocati,

— за Mediterranea di Navigazione SpA, от M. Maresca, F. Campodonico, L. Fabro и G. Duca, avvocati,

* Език на производството: италиански.

— за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана първоначално от D. Del Gaizo, а впоследствие от P. Pucciariello, avvocati dello Stato,

— за гръцкото правителство, от E. Zisi и S. Charitaki, в качеството на представители,

— за Европейската комисия, от E. Montaguti, M. Heller и M. Wilderspin, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 2 март 2017 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 13 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност (ОВ L 160, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 1, стр. 143).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Vinyls Italia SpA, в несъстоятелност, и Mediterranea di Navigazione SpA (наричано по-нататък „Mediterranea“) по повод отменителен иск, с който се цели възстановяване от последното дружество на сумите, които му е изплатило първото дружество в шестмесечния срок преди започване на производството по обявяването му в несъстоятелност.

Правна уредба

Римската конвенция

3 Член 3, параграф 1 от Конвенцията за приложимото право към договорните задължения, открита за подписване в Рим на 19 юни 1980 г. (ОВ L 266, 1980 г., стр. 1, публикувана на български език в ОВ L 347, 2007 г., стр. 3, наричана по-нататък „Римската конвенция“), гласи:

„Договорът се урежда от избраното от страните право. Изборът трябва да бъде изричен или да следва ясно от разпоредбите на договора или от обстоятелствата на случая […]“.

4 Член 2 от Първи протокол за тълкуването от Съда на Европейските общности на Римската конвенция (ОВ L 48, 1989 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 10, стр. 170) изброява съдилищата на държавите членки, които могат да поискат Съда да постанови преюдициално заключение по въпрос, повдигнат по висящо пред тях дело и касаещ тълкуване на тази конвенция. Що се отнася до Италианската република, тази възможност е запазена за Corte suprema di cassazione (Върховен касационен съд) и за Consiglio di Stato (Държавен съвет).

Правото на Съюза

Регламент № 1346/2000

5 Съображения 23 и 24 от Регламент № 1346/2000 гласят:

„(23) Настоящият регламент следва да създаде, в рамките на материята, която се регулира от него, единни правила за случаите на конфликт на разпоредби, които да заменят, в рамките на обхвата им на приложение, националните норми на международното частно право. Доколкото не е предвидено друго, следва да се прилага законът на държавата членка, която е образувала производството (lex concursus). Това правило за конфликт на разпоредби следва да се прилага по еднакъв начин както към главното производство, така и към частичните производства. Lex concursus определя всички последици от производството по несъстоятелност, процесуални и материални, спрямо заинтересованите лица и съответните правоотношения. Този закон урежда всички условия за образуването, провеждането и приключването на производството по несъстоятелност.

(24) Автоматичното признаване на едно производство по несъстоятелност, към което обичайно се прилага законът на държавата, в която то е образувано, може да влезе в конфликт с нормите, съгласно които се [изпълняват] сделките в тези държави. За да бъдат защитени доверието и правната сигурност[…] на сделките в държавите членки, различни от тази, в която е образувано производството, следва да се предвидят редица изключения от общите разпоредби“.

6 Член 4 от посочения Регламент № 1346/2000 гласи:

„1. Ако настоящият регламент не предвижда друго, приложимият закон към производството по несъстоятелност и последиците от него е законът на държавата членка, на чиято територия е образувано производството, наричана по-долу „държава на образуване на производството“.

2. Законът на държавата на образуване на производството определя условията на образуването, провеждането и прекратяването на производството по несъстоятелност. Той определя по-специално:

[…]

м) нормите относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните действия, които увреждат всички кредитори“.

7 Съгласно член 13 от Регламент № 1346/2000:

„Член 4, параграф 2, буква м) не се прилага, когато лицето, което [се е възползвало от действие,] увредило всички кредитори, докаже, че:

— тези действия се уреждат от закона на държава членка, различна от държавата членка на образуване на производството,

и

— в съответния случай, този закон не допуска никакви средства за оспорване на тези действия“.

Регламент „Рим I“

8 Член 1, параграф 1, първа алинея от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) (ОВ L 177, 2008 г., стр. 6 и поправка в ОВ L 309, 2009 г., стр. 87, наричан по-нататък „Регламентът „Рим I“) предвижда:

„Настоящият регламент се прилага, в ситуации на стълкновение на закони, за договорни задължения от граждански и търговски характер“.

9 Озаглавеният „Свобода на избор“ член 3 от Регламента „Рим I“ предвижда в параграфи 1 и 3:

„1. Договорът се урежда от избраното от страните право. Изборът трябва да бъде изричен или да следва ясно от условията на договора или обстоятелствата по случая. Чрез избора си страните могат да изберат право, приложимо за целия или за част от договора.

[…]

3. Когато към момента на избора всички други елементи, относими към ситуацията, се намират в държава, различна от държавата, чието право е било избрано, изборът на страните не засяга прилагането на разпоредбите на правото на тази друга държава, които не могат да бъдат отклонени чрез споразумение“.

Италианското право

10 Член 67, параграф 2 от legge fallimentare (Закон за несъстоятелността), одобрен с regio decreto n. 267 (Кралски указ № 267) от 16 март 1942 г. (GURI, бр.°81 от 6 април 1942 г.), гласи:

„Отменят се и плащанията на ликвидни и изискуеми парични задължения, възмездните сделки и учредяването на право на предпочтително удовлетворяване във връзка със задължения, включително на трети лица, които са възникнали по същото време, ако са извършени в срок от шест месеца преди започване на производството по обявяване в несъстоятелност, когато синдикът докаже, че другата страна е знаела за неплатежоспособността на длъжника“.

11 Съгласно член 167 от codice di procedura civile (Граждански процесуален кодекс, наричан по-нататък „ГПК“):

„В отговор на връчената искова молба ответникът представя всички възражения, като изразява становище по изложените от ищеца обстоятелства, посочва данни за адреса си, номера за данъчна идентификация, доказателствените средства, на които възнамерява да се позове, прилага писмените доказателства и формулира исканията си.

Ответникът няма право в по-късен момент да предявява насрещни искове и да повдигне процесуални възражения и възражения по съществото на спора, за които съдът не следи служебно […]“.

12 Член 183 от ГПК гласи:

„В заседанието, определено за първо явяване на страните […]

[…] [с]траните могат да уточняват и изменят вече изтъкнатите искания и възражения.

[…]

Ако е необходимо, съдът може да предостави на страните следните преклузивни срокове:

1) допълнителен 30-дневен срок за представяне на писмени изявления, ограничени само до уточнения или изменения на вече посочени искания и възражения,

[…]

3) допълнителен 20-дневен срок само за посочване на доказателства за противното“.

Правото на Обединеното кралство

13 Член 239, параграфи 2 и 3 от Insolvency Act 1986 (Закон за несъстоятелността от 1986 г., наричан по-нататък „IA 1986“), действащ в Англия и Уелс, предвижда:

„2. Когато дружеството в съответния момент [определен съгласно IA 1986] е предоставило облага [преференция] на друго лице, синдикът може да поиска от съда налагането на предвидените в настоящата разпоредба мерки.

3. В съответствие със следващите разпоредби от настоящия член, съдът, към който е отправено такова искане, по свое усмотрение прилага мерки, които дават възможност да се възстанови положението, което би било налице, ако дружеството не бе предоставило въпросната облага [преференция на друго лице].

[…]“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

14 Висящият пред Tribunale Ordinario di Venezia (Първоинстанционен съд Венеция, Италия) спор в главното производство е между Vinyls Italia, дружество в несъстоятелност, установено във Венеция, и Mediterranea, чието седалище е в Равена (Италия), по повод искане за обявяване за недействителни на две плащания (наричани по-нататък „процесните плащания“), направени в изпълнение на договор за тайм-чартър, сключен на 11 март 2008 г., чието действие е продължено с допълнително споразумение от 9 декември 2009 г. Плащанията, общо на стойност 447 740,27 EUR, са извършени от Vinyls Italia към Mediterranea, преди първото от тези дружества да бъде поставено под извънредно управление, преминало впоследствие в производство по несъстоятелност.

15 В рамките на спора в главното производство синдикът на Vinyls Italia изтъква, че процесните плащания са извършени със закъснение спрямо определените в договора срокове, в момент, в който е било общоизвестно, че това дружество е неплатежоспособно, и че тези плащания могат да се отменят в съответствие с член 67, параграф 2 от Закона за несъстоятелността.

16 Mediterranea възразява срещу отмяната на процесните плащания и изтъква, че те са извършени в изпълнение на договор, за който страните са избрали като приложимо английското право. Впрочем съгласно това право, което Mediterranea счита за определящо по силата на член 13 от Регламент № 1346/2000, процесните плащания не подлежали на оспорване. В подкрепа на тези доводи Mediterranea представя клетвена декларация от адвокат, установен в Обединеното кралство, съгласно която в настоящия случай английското право не позволява да се отменят процесните плащания.

17 Vinyls Italia, напротив, счита, че член 13 от Регламент № 1346/2000 предвижда процесуално възражение. В това си качество последното обаче не можело да се разглежда служебно от съда, а трябвало да се повдигне от заинтересованата страна в срока, определен от процесуалното право на държавата членка, към която принадлежи съдът, сезиран с отменителния иск. В случая обаче това възражение било просрочено.

18 Запитващата юрисдикция най-напред отбелязва, че съгласно член 4, параграф 2, буква м) от Регламент № 1346/2000 приложимите норми относно нищожността, унищожаемостта или относителната недействителност на правните действия, които увреждат всички кредитори, са тези, предвидени от lex fori concursus, а именно разпоредбите на италианското право във връзка с несъстоятелността, тоест в настоящия случай член 67, параграф 2 от Закона за несъстоятелността. Според запитващата юрисдикция тази разпоредба позволява отмяната на процесните плащания, в случай че Mediterranea е знаело за неплатежоспособността на Vinyls Italia в момента, в който са били извършени тези плащания.

19 Тази юрисдикция обаче припомня, че съгласно член 13 от Регламент № 1346/2000 член 4, параграф 2, буква м) от този регламент не се прилага, когато лицето, което се е възползвало от правно действие, увредило всички кредитори, докаже, че това действие се урежда от закона на държава членка, различна от държавата на образуване на производството, и че в настоящия случай този закон не допуска никакви средства за оспорване на това действие. Запитващата юрисдикция уточнява, че макар Mediterranea да е повдигнало възражение на това основание, то е направило това след изтичането на предвидения от италианското процесуално право срок за повдигане на „процесуални възражения“ по смисъла на това право.

20 Запитващата юрисдикция отбелязва на следващо място, че договорната клауза, съгласно която разглежданият в главното производство договор се урежда от английското право, би могла да попадне в приложното поле на Регламента „Рим I“. Съгласно член 1, параграф 1 от този регламент той впрочем се отнася до „ситуации на стълкновение на закони“ и в член 3, параграф 3 от същия регламент се налагат ограничения на действието на избраното от страните право. Все пак не личи ясно, че разглежданата в главното производство ситуация включва стълкновение на закони. Всъщност тя се отнася до договор за тайм-чартър, сключен в Италия между две дружества по италианското право, чиито седалища се намират в тази държава членка, за превоза на химични вещества от кораби, плаващи под италиански флаг. Напротив, посоченият договор е формулиран на английски език и включва клауза за избор на английското право, както и клауза за предоставяне на компетентност на London Maritime Arbitrators Association (Лондонско сдружение на арбитрите по морско право).

21 На последно място, според запитващата юрисдикция от клетвената декларация, представена от Mediterranea в главното производство, е видно, че английското право не изключва по общ и абстрактен начин възможността да бъдат оспорени процесните плащания, а поставя тази възможност в зависимост от някои материалноправни условия, различни от определените в lex fori concursus. Всъщност член 239, параграф 2 от IA 1986 изисква от синдика да представи доказателства за специфична воля на длъжника да облагодетелства кредитора — получател на плащането, а не доказателства за знанието на кредитора за неплатежоспособността на длъжника.

22 При тези условия Tribunale Ordinario di Venezia (Първоинстанционен съд Венеция) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Следва ли „доказването“, което член 13 от Регламент № 1346/2000 възлага в тежест на лицето, почерпило определени предимства от действие, което е увредило интересите на всички кредитори, за да се противопостави на оспорването на това действие съгласно разпоредбите на lex fori concursus, да включва и задължението за повдигане на процесуално възражение в тесния смисъл на думата в сроковете, определени в процесуалното право на

сезирания съд, при позоваване на страната на предвидената в същия регламент клауза за освобождаване и доказване, че са изпълнени двете изисквани от тази разпоредба условия, или следва ли член 13 от Регламент № 1346/2000 да намери приложение, когато заинтересованата страна е поискала неговото прилагане в хода на производството, включително извън определените в процесуалното право на сезирания съд срокове за повдигане на процесуални възражения, или също ex officio, при условие че същата страна е доказала, че увреждащото действие се урежда от lex causae на друга държава членка, чийто закон не допуска в конкретния случай никакви средства за оспорване на това действие?

2) Следва ли предвиденото в член 13 от Регламент № 1346/2000 препращане към разпоредба на lex causae за преценката дали „в съответния случай този закон не допуска никакви средства за оспорване на тези действия“, да се тълкува в смисъл, че страната, която носи тежестта на доказване, трябва да докаже, че в конкретния случай lex causae не предвижда по общ и абстрактен начин никакви средства за оспорване на действие като това, което в случая се приема за увреждащо — а именно плащането на договорно задължение — или в смисъл че когато lex causae допуска възможността да се оспорва такова действие, страната, която носи тежестта на доказване, трябва да докаже, че в конкретния случай не са изпълнени условията — различни от тези на lex fori concursus, които се изискват, за да може да бъде прието оспорването в разглеждания случай?

3) Може ли предвиденото в член 13 от Регламент № 1346/2000 изключение — като се има предвид неговият замисъл да се защитят оправданите правни очаквания на страните относно стабилността на действията съгласно lex causae — да се прилага и когато страните по договора са със седалище в една и съща държава членка, чийто закон следователно предвидимо е предназначен да стане lex fori concursus при неплатежоспособност на една от тях, и посредством договорна клауза за избор на правото на друга държава членка страните изключват възможността към отмяната на действията по изпълнението на този договор да се прилагат императивните норми на lex fori concursus, създадени за защита на принципа за par condicio creditorum [равенство на кредиторите], във вреда на всички кредитори в случай на настъпване на неплатежоспособност?

4) Следва ли член 1, параграф 1 от Регламент „Рим I“ да се тълкува в смисъл, че за целите на приложимостта на същия регламент „ситуации[те] на стълкновение на закони“ обхващат и случая на договор за тайм-чартър, сключен в една държава членка между дружества със седалище в същата държава членка, който съдържа клауза за избор на правото на друга държава членка?

5) Ако отговорът на четвъртия въпрос е утвърдителен, следва ли член 3, параграф 3 от Регламент „Рим I“ във връзка с член 13 от Регламент № 1346/2000 да се тълкува в смисъл, че изборът на страните да подчинят договора на правото на държава членка, различна от държавата членка, в която се намират „всички други елементи, относими към ситуацията“, не засяга прилагането на императивните норми на правото на последната държава членка, приложими като lex fori concursus по отношение на възможността да се оспорват действията, извършени преди образуването на производство по несъстоятелност във вреда на интересите на всички кредитори, като по този начин надделява над дерогиращата клауза по член 13 от Регламент № 1346/2000?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

23 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 13 от Регламент № 1346/2000 трябва да се тълкува в смисъл, че лицето, което се е възползвало от действие, увредило всички кредитори, е задължено, за да оспори иска за отмяната на това действие съгласно разпоредбите на lex fori concursus, да повдигне процесуално възражение във формата и в сроковете, определени от процесуалното право на държавата членка, на чиято територия е висящ спорът, или дали член 13 от Регламент № 1346/2000 може да се приложи и служебно от сезирания съд евентуално след изтичането на предоставения срок на заинтересованата страна.

24 Следва да се припомни най-напред, че съгласно член 13 от Регламент № 1346/2000 член 4, параграф 2, буква м) от този регламент не се прилага, когато лицето, което се е възползвало от действие, увредило всички кредитори, докаже, че тези действия се уреждат от закона на държава членка, различна от държавата членка на образуване на производството (наричан по-нататък „lex causae“), и че в съответния случай lex causae не допуска никакви средства за оспорване на тези действия.

25 Както е постановил Съдът, член 13 от Регламент № 1346/2000 урежда изрично разпределянето на тежестта на доказване, но не съдържа разпоредби, уреждащи по-специфични процесуални аспекти. Следователно този член не съдържа разпоредби по-специално относно условията и реда за събиране на доказателствата, доказателствените средства, които е допустимо да бъдат използвани пред компетентния национален съд, или принципите, уреждащи извършваната от този съд преценка на доказателствената сила на представените доказателства (решение от 15 октомври 2015 г., Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, т. 27). Същото важи за другите процесуални аспекти, като например формата и срока за позоваване на посочения член в рамките на спора.

26 Според постоянната съдебна практика обаче, ако в правото на Съюза не е предвидена хармонизация на тези правила, такива трябва да се установят във вътрешния правов ред на всяка държава членка по силата на принципа на процесуалната автономия, но при условие че тези правила не са по-неблагоприятни от правилата, които уреждат подобни положения по вътрешното право (принцип на равностойност), и не правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правото на Съюза (принцип на ефективност) (решение от 15 октомври 2015 г., Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, т. 28 и цитираната съдебна практика).

27 Следователно формата и сроковете за позоваване на член 13 от Регламент № 1346/2000 в рамките на спор относно отмяната съгласно нормите, предвидени от lex fori concursus, на действие, увредило всички кредитори, както и въпросът дали сезираният със спора съд може да приложи служебно този член, попадат в обхвата на процесуалното право на държавата членка, на чиято територия е висящ посоченият спор.

28 Този извод не се поставя под въпрос от обстоятелството, че установеното в член 13 от Регламент № 1346/2000 изключение обхваща и погасителните давностни срокове, сроковете за упражняване на правото на отмяна и преклузивните срокове, предвидени от lex causae, както постановява Съдът в решение от 16 април 2015 г., Lutz (C-557/13, EU:C:2015:227, т. 49).

29 Всъщност изводът, до който стига Съдът в решението, посочено в предходната точка, се основава на съображението, че членове 4 и 13 от Регламент № 1346/2000 представляват lex specialis по отношение на други текстове, които уреждат международното частно право на

държавите членки, преди всичко по отношение на Регламента „Рим I“, и трябва да се тълкуват с оглед на целите на Регламент № 1346/2000 (вж. в този смисъл решение от 16 април 2015 г., Lutz, C-557/13, EU:C:2015:227, т. 46).

30 Що се отнася по-специално до целта, преследвана от член 13 от Регламент № 1346/2000, от съдебната практика следва, че този член има за цел да защити оправданите правни очаквания на лицето, което се е възползвало от действие, увредило интересите на всички кредитори, тъй като предвижда, че дори и след образуването на производството по несъстоятелност посоченото действие ще продължи да се урежда от правото, приложимо към момента на неговото извършване, а именно от lex causae (решение от 15 октомври 2015 г., Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, т. 19).

31 При тези условия следва да се констатира, че нито текстът, нито целите на член 13 от Регламент № 1346/2000 допускат да се приеме, че формата и срокът, в които страната трябва да се позове на този член в рамките на съдебното производство, се определят от lex causae. Всъщност Регламент № 1346/2000, и в частност член 13 от същия, няма за цел да предпази правния субект от обичайния риск да трябва да се защитава в рамките на такова производство или пред съдилищата на държавата членка, на чиято територия пребивава заинтересованото лице, или пред съдилищата на друга държава членка, нито следователно от процесуалното право, прилагано от компетентния съд.

32 Поради това следва да се приеме, че национална правна уредба като член 167 от ГПК — която по същество предвижда, че в писмената си защита ответникът представя всички възражения и повдига, предвид опасността от погасяване на това право, процесуални възражения и възражения по съществото на спора, за които съдът не следи служебно, като този член трябва да се разглежда във връзка с член 183 от ГПК, който посочва, че страните все пак могат да уточняват и изменят исканията и възраженията в заседанието, определено за първо явяване на страните — може, при спазване на припомнените в точка 26 от настоящото решение принципи на равностойност и на ефективност, да се приложи в спор във връзка с отменителен иск по смисъла на член 4, параграф 2, буква м) от Регламент № 1346/2000, и в чиито рамки е направено позоваване на член 13 от този регламент.

33 Поради това на първия въпрос следва да се отговори, че член 13 от Регламент № 1346/2000 трябва да се тълкува в смисъл, че формата и срока, в които лицето, което се е възползвало от действие, увредило всички кредитори, трябва да повдигне възражение по този член, за да оспори иска за отмяна на това действие съгласно разпоредбите на lex fori concursus, както и въпросът дали този член може да се приложи и служебно от компетентния съд евентуално след изтичането на предоставения срок на заинтересованата страна, се определят от процесуалното право на държавата, на чиято територия е висящ спорът. Това право обаче не трябва да е по-малко благоприятно от правото, което урежда подобни положения по вътрешното право (принцип на равностойност), и не трябва да прави практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правото на Съюза (принцип на ефективност), което трябва да се провери от запитващата юрисдикция.

По втория въпрос

34 С втория си въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали член 13 от Регламент № 1346/2000 трябва да се тълкува в смисъл, че страната, която носи тежестта на доказване, трябва да докаже, че в конкретния случай lex causae не предвижда по общ и абстрактен начин никакви средства за оспорване на действие, което се приема за увреждащо, или в смисъл че когато lex causae допуска възможността да се оспорва такова действие, тази страна трябва да докаже, че в конкретния случай не са изпълнени условията, различни от тези на lex fori concursus, които се изискват, за да може да бъде прието оспорването на това действие.

35 В това отношение Съдът най-напред приема, че от целта на член 13 от Регламент № 1346/2000, както е припомнена в точка 30 от настоящото съдебно решение, ясно личи, че за да се приложи този член, е необходимо да се вземат предвид всички обстоятелства в конкретния случай. В действителност не могат да са налице оправдани правни очаквания, когато валидността на определено действие се преценява след образуването на производство по несъстоятелност, без да се вземат предвид тези обстоятелства, при положение че те би следвало да бъдат взети предвид, ако не е образувано подобно производство (решение от 15 октомври 2015 г., Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, т. 20).

36 По-нататък Съдът приема, че задължението за стриктно тълкуване на предвиденото изключение в член 13 от Регламент № 1346/2000 не допуска приложното поле на този член да се тълкува разширително, тъй като това би позволило на лицето, което се е възползвало от действие, увредило всички кредитори, да избегне прилагането на lex fori concursus, излагайки изцяло абстрактни доводи относно неоспоримата същност на съответното действие на основание на разпоредба от lex causae (решение от 15 октомври 2015 г., Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, т. 21).

37 Накрая Съдът постановява също, че за целите на прилагането на член 13 от Регламент № 1346/2000 и в случай че ответникът по иск за обявяване на нижощността, унищожаемостта или относителната недействителност на дадено правно действие се основе на разпоредба от lex causae, съгласно която това действие може да се оспори единствено при наличие на предвидените в тази разпоредба обстоятелства, той следва да се позове на отсъствието на тези обстоятелства и да представи доказателства относно това (решение от 15 октомври 2015 г., Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, т. 31).

38 Следователно Съдът имплицитно изключва тълкуване, съгласно което посоченият ответник трябва да докаже, че lex causae не предвижда по общ и абстрактен начин никакви средства за оспорване на съответното действие, тълкуване, което впрочем би било твърде тясно, предвид факта, че такива средства за оспорване съществуват поне абстрактно почти винаги, и следователно би лишило член 13 от Регламент № 1346/2000 от полезното му действие.

39 С оглед на изложените съображения на втория въпрос следва да се отговори, че член 13 от Регламент № 1346/2000 трябва да се тълкува в смисъл, че страната, която носи тежестта на доказване, трябва да докаже, че когато lex causae допуска възможността да се оспорва действие, което се приема за увреждащо, в конкретния случай не са изпълнени условията, различни от тези на lex fori concursus, които се изискват, за да може да бъде прието оспорването на това действие.

По въпроси от трети до пети

40 Въпроси от трети до пети, които следва да бъдат разгледани заедно, по същество се отнасят до тълкуването на член 13 от Регламент № 1346/2000, в частност що се отнася до възможността за позоваване на тази разпоредба в хипотезата, предвидена в член 3, параграф 3 от Регламента „Рим I“, а именно когато всички елементи, относими към разглежданата ситуация между страните по даден договор, се намират в държава, различна от държавата, чието право е било избрано от посочените страни.

41 В самото начало следва да се отбележи, че по силата на член 28 от Регламента „Рим I“ същият се прилага за договори, сключени след 17 декември 2009 г. Както следва от данните, с които разполага Съдът, договорът, който урежда разглежданите в главното производство плащания, е сключен на 11 март 2008 г. и действието му е продължено с допълнително споразумение от 9 декември 2009 г.

42 Следователно Регламентът „Рим I“ не е приложим в спора по главното производство.

43 При тези условия и щом съгласно член 2 от Първи протокол за тълкуването от Съда на Европейските общности на Римската конвенция запитващата юрисдикция не разполага с правомощие да отправи до Съда въпрос относно тълкуването на тази конвенция, посочването на Регламента „Рим I“ в настоящото съдебно решение се прави само доколкото то дава възможност да се изясни приложното поле на член 13 от Регламент № 1346/2000.

44 С оглед на тези съображения следва да се преформулират въпроси от трети до пети в смисъл, че целят да се установи дали член 13 от Регламент № 1346/2000 може надлежно да се изтъкне, когато страните по договора, които са със седалище в една и съща държава членка, на чиято територия се намират и всички други относими към съответната ситуация елементи, са избрали като приложимо право към този договор правото на друга държава членка.

45 В това отношение е общоизвестно, че в международната търговия страните по даден договор редовно използват възможността да изберат за приложимо към него правото на определена държава членка посредством договорна клауза в този смисъл, по-специално с оглед осигуряване на правната сигурност във връзка с приложимото право за правата и задълженията, произтичащи за страните от съответния договор. Член 3, параграф 1 от Регламента „Рим I“, като и член 3, параграф 1 от Римската конвенция — която е в сила във всички държави членки при приемането на Регламент № 1346/2000 — предвиждат тази възможност.

46 Следователно, тъй като посочената възможност вече е съществувала при приемането на Регламент № 1346/2000 и нито член 13 от този регламент, нито останалите негови разпоредби съдържат ограничение в това отношение, следва да се приеме, че посоченият член 13 се прилага дори в случай че страните са избрали за приложимо към този договор правото на държава членка, различна от държавата членка, в която са установени и двете страни.

47 Освен това следва да се припомни, че съображение 23 от Регламент № 1346/2000 посочва, че този регламент „следва да създаде, в рамките на материята, която се регулира от него, единни правила за случаите на конфликт на разпоредби, които да заменят, в рамките на обхвата им на приложение, националните норми на международното частно право“.

48 В този смисъл, както бе припомнено в точка 29 от настоящото съдебно решение, Съдът е постановил, че членове 4 и 13 от Регламент № 1346/2000 представляват lex specialis по отношение на Регламента „Рим I“ и трябва да се тълкуват с оглед на целите на Регламент № 1346/2000 (решение от 16 април 2015 г., Lutz, C-557/13, EU:C:2015:227, т. 46).

49 Следователно трябва да се приеме, че член 3, параграф 3 от Регламента „Рим I“ не урежда въпроса дали — когато всички други относими към дадена ситуация елементи, освен избора на страните на приложимото право, се намират в държава членка, различна от държавата, чието право е избрано — изборът на страните трябва да бъде взет предвид за целите на прилагането на член 13 от Регламент № 1346/2000. Всъщност този въпрос трябва да се разгледа само с оглед на разпоредбите на Регламент № 1346/2000 и с оглед по-конкретно на целите, които преследва последният регламент.

50 В това отношение трябва да се констатира, че Регламент № 1346/2000 не съдържа дерогираща разпоредба, подобна на член 3, параграф 3 от Регламента „Рим I“. Ето защо поради липсата на съдържащи се в Регламент № 1346/2000 данни в обратния смисъл следва да се приеме, че член 13 от този регламент може надлежно да се изтъкне, дори когато страните по даден договор, които са със седалище в една и съща държава членка, на чиято територия се намират и всички други относими към ситуацията елементи, са избрали като приложимо право към този договор правото на друга държава членка.

51 Следва обаче да се припомни в този контекст, че съгласно постоянната практика на Съда правните субекти не могат с измамна цел или с цел злоупотреба да се позовават на нормите на правото на Съюза.

52 В този контекст от трайно установената съдебна практика следва, че за да се установи наличието на злоупотреба, са необходими обективен и субективен елемент. От една страна, що се отнася до обективния елемент, за установяването е необходимо от определена съвкупност от обективни обстоятелства да следва, че въпреки формалното спазване на предвидените в правната уредба на Съюза условия целта, преследвана с тази правна уредба, не е постигната. От друга страна, за извършването на такова установяване е необходим субективен елемент в смисъл, че от множество обективни обстоятелства трябва да е видно, че основната цел на съответните операции е получаването на недължимо предимство. Всъщност забраната на злоупотребите е ирелевантна, когато за извършването на съответните операции може да има причина, различна от простото получаване на предимство (вж. решение от 28 юли 2016 г., Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, т. 38—40 и цитираната съдебна практика).

53 Съдът също е постановил, че за да се установи наличието на втория елемент, който е свързан с намерението на операторите, предвид по-специално може да се вземе чисто привидният характер на съответните операции. Националната юрисдикция трябва да провери дали в спора по главното производство съответно е налице фактическият състав на злоупотреба съгласно правилата за доказване по националното право и без да се накърнява действието на правото на Съюза (решение от 28 юли 2016 г., Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, т. 41 и 42 и цитираната съдебна практика).

54 В този смисъл, що се отнася до прилагането на член 13 от Регламент № 1346/2000 към ситуация като разглежданата в главното производство, това прилагане може да бъде изключено само ако обективно се окаже, че преследваната с него цел, състояща се в този контекст в гарантиране на оправданите правни очаквания на страните относно възможността да се приложи определено законодателство, не е постигната и че приложимото за договора право на определена държава членка е било избрано изкуствено, тоест с основната цел не действително да се подчини този договор на законодателството на избраната държава членка, а да се извърши позоваване на правото на тази държава членка, за да се избегне прилагането на lex fori concursus към договора или действията, извършени в негово изпълнение.

55 Напротив и при всички положения, следва да се припомни, че както отбелязва Комисията, фактът, че страните са използвали възможността да изберат в положение като това по главното производство право на държава членка, различна от държавата, в която са установени, сам по себе си не създава никакво предположение за желанието за заобикаляне с измамна цел или с цел злоупотреба на разпоредбите, предвидени в областта на несъстоятелността.

56 С оглед на изложените съображения на въпроси от трети до пети следва да се отговори, че член 13 от Регламент № 1346/2000 може надлежно да се изтъкне, когато страните по договора, които са със седалище в една и съща държава членка, на чиято територия се намират и всички други относими към съответната ситуация елементи, са избрали като приложимо право към този договор правото на друга държава членка, при условие че тези страни не са избрали това право с измамна цел или с цел злоупотреба, което трябва да се провери от запитващата юрисдикция.

По съдебните разноски

57 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

1) **Член 13 от Регламент (ЕО) № 1346/2000 на Съвета от 29 май 2000 година относно производството по несъстоятелност трябва да се тълкува в смисъл, че формата и срока, в които лицето, което се е възползвало от действие, увредило всички кредитори, трябва да повдигне възражение по този член, за да оспори иска за отмяна на това действие съгласно разпоредбите на lex fori concursus, както и въпросът дали този член може да се приложи и служебно от компетентния съд евентуално след изтичането на предоставения срок на заинтересованата страна, се определят от процесуалното право на държавата, на чиято територия е висящ спорът. Това право обаче не трябва да е по-малко благоприятно от правото, което урежда подобни положения по вътрешното право (принцип на равностойност), и не трябва да прави практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правото на Съюза (принцип на ефективност), което трябва да се провери от запитващата юрисдикция.**

2) **Член 13 от Регламент № 1346/2000 трябва да се тълкува в смисъл, че страната, която носи тежестта на доказване, трябва да докаже, че когато lex causae допуска възможността да се оспорва действие, което се приема за увреждащо, в конкретния случай не са изпълнени условията, различни от тези на lex fori concursus, които се изискват, за да може да бъде прието оспорването на това действие.**

3) **Член 13 от Регламент № 1346/2000 може надлежно да се изтъкне, когато страните по договора, които са със седалище в една и съща държава членка, на чиято територия се намират и всички други относими към съответната ситуация елементи, са избрали като приложимо право към този договор правото на друга държава членка, при условие че тези страни не са избрали това право с измамна цел или с цел злоупотреба, което трябва да се провери от запитващата юрисдикция.**

Подписи